

1. Inleiding

Graag maakt de Pensioenfederatie gebruik van de gelegenheid onze reactie te geven op het Voorontwerp van wet versterking bestuur pensioenfondsen. Wij onderschrijven de doelstelling van het kabinet om de taken en organen te stroomlijnen om de *bestuurbaarheid te vergroten en de bureaucratie te verminderen*. *Sterker nog, wij zien deze integrale aanpak als een noodzakelijke voorwaarde voor de toekomstbestendigheid van de pensioenfondsen. Onderstaand wordt gezien of deze doelstellingen gerealiseerd worden met het onderhavige Voorontwerp van wet.*

De reactie is als volgt opgebouwd.

In paragraaf 2 wordt het Voorontwerp nader bekeken aan de hand van de drie uitgangspunten van het kabinet. Paragraaf 2.1 gaat in op de stroomlijning van taken en organen. In Paragraaf 2.2 wordt gezien of er sprake is van adequate vertegenwoordiging van alle risicodragers en paragraaf 2.3. gaat over de versterking deskundigheid.

In paragraaf 2.4. wordt een aantal overige vraagstukken behandeld, waarna in paragraaf 2.5. het governancevoorstel voor beroepspensioenfondsen wordt gezien.

Afgesloten wordt in paragraaf 3 met onze conclusies, waarin we constateren dat het kabinet haar doelstellingen met dit Voorontwerp van wet niet bereikt.

2. Uitgangspunten van het kabinet

Bij de beoordeling van het Voorontwerp van wet hebben we de drie uitgangspunten van het kabinet naast de zeven uitgangspunten gelegd die voor de Pensioenfederatie van belang zijn voor de toekomstige governance van pensioenfondsen. Dit alles vanuit het gemeenschappelijke doel een toekomstbestendige structuur te maken. De governancestructuur moet de kwaliteit van het Nederlandse stelsel waarborgen, waarbij de aantrekkelijkheid van het instituut pensioenfonds in het oog gehouden moet worden.

Uitgangspunten kabinet	Uitgangspunten Pensioenfederatie
1. Stroomlijning van taken en organen	1. Zo eenvoudig en efficiënt mogelijk

	2. Niet de organen, maar de functies (bestuur, verantwoording en intern toezicht) zijn leidend
2. Adequate vertegenwoordiging van alle risicodragers	3. Rol van sociale partners essentieel
	4. Regelen (mede)zeggenschap voor álle belanghebbenden
	5. Keuzevrijheid voor pensioenfonds ten aanzien van model en rechtsvorm
3. Versterking van deskundigheid	6. Belang van versterking van deskundigheid
	7. Belang van diversiteit

2.1 Stroomlijning taken en organen

Bij de bespreking van de uitgangspunten wordt allereerst ingegaan op de stroomlijning van taken en organen. De governance moet zo eenvoudig en efficiënt mogelijk worden ingericht. Niet de organen zijn leidend maar de functies (bestuur, verantwoording en intern toezicht). Duidelijk moet zijn wat het doel van de functie is en wat de daarbij behorende taken zijn. Zo kunnen deze functies consistent worden ingevuld. Dubbelingen in taken en organen moeten worden geschrapt.

Bestuursfunctie. De functie bestuur houdt in dat het bestuur eindverantwoordelijk is. Niet alleen voor de beleidsbepaling en

-uitvoering, maar ook voor de inrichting (waaronder benoeming en het ontslag van de leden van het bestuur). Het Voorontwerp erkent die verantwoordelijkheid hierin door de benoeming bij statuten te laten regelen.

Als het bestuur bestaat uit drie geledingen (werkgever(s), werknemers en pensioengerechtigden) is hun zeggenschap over het fonds gewaarborgd. Er wordt voor pensioengerechtigden een wezenlijke stap gezet van 'in de zijlijn' advisereren naar rechtstreeks onderdeel uitmaken van de besluitvorming. Er is dan geen noodzaak meer medezeggenschap dwingend op te leggen. De keuze in het Voorontwerp om de medezeggenschapfunctie verplicht te stellen, kan belemmerend werken voor de functioneren van het bestuur. Voor pensioenfondsen en in het bijzonder voor ondernemingspensioenfondsen leidt het tot een zeer ongewenste verzwaring van de governance, in plaats van een verlichting. In de afgelopen jaren hebben pensioengerechtigden bij veel ondernemingspensioenfondsen gekozen voor pensioengerechtigden in het bestuur in plaats van een deelnemersraad. Dit voorstel staat dus haaks op de doelstelling de bureaucratie te verminderen en de bestuurbaarheid te vergroten en is ook niet noodzakelijk voor een evenwichtige governance. Wij bepleiten dan ook de medezeggenschapsfunctie niet verplicht te

stellen in het paritaire en gemengde model. Dit laat onverlet dat het ieder pensioenfonds vrij staat om een deelnemersraad in te stellen.

Verantwoordingsfunctie. De verantwoordingsfunctie maakt onderdeel uit van de checks & balances binnen het fonds. Het bestuur bestuurt en legt vervolgens verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan. Wij zijn er een voorstander van om het huidige verantwoordingsorgaan te handhaven. Wij kunnen ons niet vinden in de keuze van het kabinet om de rol van de werkgever te schrappen uit de verantwoordingsfunctie, omdat dan geen zorgvuldige invulling gegeven wordt aan de adequate vertegenwoordiging van alle risicodragers.

Overigens zijn wij er voorstander van het algemene beroepsrecht bij het verantwoordingsorgaan neer te leggen. In dat kader kunnen wij ons vinden in de keuze van het kabinet om het niet toe te kennen aan een minderheid.

Intern toezichtfunctie. Het intern toezicht behoudt, zo wordt in de memorie van toelichting ook aangegeven, alle taken die zij op basis van de principes voor goed pensioenfondsbestuur ook al had. Dat betekent dat het intern toezicht zich richt op de processen en procedures en de checks & balances binnen het fonds. Ook wordt toegezien op een adequate risicobeheersing. Tot zover kunnen wij ons hier goed in vinden. Ook hebben we er met genoeg kennis van genomen dat in het Voorontwerp, conform het commentaar van de pensioenkoepels op het eerdere Voorontwerp (betreffende het paritaire bestuursmodel van september 2010), is geconstateerd dat het niet passend is de bevoegdheid om het bestuur te benoemen en ontslaan bij de raad van toezicht neer te leggen. In de statuten zal worden bepaald wie benoemt en ontslaat. Voorts kunnen we ons vinden in de meldingsplicht van de raad van toezicht over disfunctioneren van het bestuur als geheel binnen het fonds, namelijk bij de deelnemersraad, respectievelijk het belanghebbendenorgaan. Wij achten het overigens niet passend, noch noodzakelijk dat de raad het meldt buiten het fonds, namelijk bij de voordragende instanties.

We kunnen ons niet vinden in de aanvullende taken die de raad van toezicht krijgt. De raad krijgt teveel bestuurlijke taken wat de bestuurbaarheid van het fonds niet ten goede komt. Het primaat behoort te liggen bij belanghebbenden. De goedkeuringsbevoegdheden op tal van terreinen passen niet bij de functie van intern toezicht; deze horen bij belanghebbenden te worden belegd. Het intern toezicht dient niet gericht te zijn op de inhoud van het beleid, maar op de wijze waarop het beleid wordt ontwikkeld en uitgevoerd. Met andere woorden, het intern toezicht zou ons inziens geen (mede)beleidsbepaler moeten worden. Als voorbeeld kan het volgende dienen:

<p>Het Voorontwerp geeft de raad van toezicht de taak de profielschets van bestuursleden goed te keuren. Het bestuur heeft tot taak een deskundigheidsbeleid te ontwikkelen en stelt daarom een deskundigheidsplan op, alsmede concrete profielschetsen voor nieuwe bestuursleden. Goedkeuring van een profielschets betreft de inhoud van het beleid en behoort o.i. niet bij de raad van toezicht te worden belegd. Dit laat</p>
--

vanzelfsprekend onverlet dat het wel tot de toezichttaak behoort om te bezien hoe het deskundigheidsplan en de profielschets tot stand is gekomen en of het wordt nageleefd. Daarover kan het intern toezicht een oordeel geven. Een inhoudelijk toets vindt - achteraf - plaats door het verantwoordingsorgaan.

De aanvullende taken staan bovendien haaks op de doelstelling tot stroomlijning. Immers de goedkeuringstaken betreffen zaken die in het Voorontwerp tevens onder het adviesrecht van de deelnemersraad c.q. het goedkeuringsrecht van het belanghebbendenorgaan vallen.

De noodzaak om te komen tot een eenvoudiger en efficiënte governance kan met onderstaand voorbeeld worden geïllustreerd. Deze werkwijze is niet alleen niet efficiënt, maar belemmert ook sterk de bestuurbaarheid van het fonds. Onder de huidige Pensioenwet is de situatie in de praktijk als volgt:

NU: Procedure i.g.v. een deelnemersraad

*Het bestuur wil de abtn wijzigen. DNB dient hierover **onverwijld** geïnformeerd te worden. Eerst dient dit voorstel echter voor advies aan de deelnemersraad te worden voorgelegd. Het advies van de deelnemersraad moet worden afgewacht en besproken in het bestuur. Indien het advies positief is, kan het besluit vervolgens worden genomen en kan DNB hierover geïnformeerd worden. Deze procedure neemt tussen de 2 à 4 maanden in beslag.*

NU: Procedure i.g.v. bestuursdeelname pensioengerechtigden bij een opf, zonder deelnemersraad

Het bestuur neemt besluit over wijziging van de abtn en deelt dit onverwijld mede aan DNB. Deze procedure neemt enkele weken in beslag.

Indien het voorstel in het Voorontwerp zou worden ingevoerd, wordt de procedure niet vereenvoudigd, maar als volgt uitgebreid:

STRAKS: Procedure deelnemersraad én raad van toezicht

Voor alle fondsen zal een verplicht adviestraject van de deelnemersraad van toepassing worden. Zie hierboven. Na dit traject zal vervolgens de raad van toezicht het besluit tot wijziging van de abtn goed moeten keuren. Dit vertraagt de hele procedure onnodig. Mocht dat evt. leiden tot een nieuwe aanpassing van de abtn, dan dient de deelnemersraad er bovendien weer een advies over te geven. Deze aanvulling zal de procedure van tussen de 2 à 4 maanden verlengen met 1 à 2 maanden tot 3 à 6 maanden.

Het antwoord op de vraag of in de nieuwe situatie één en ander ‘onverwijld’ aan DNB kan worden gecommuniceerd is helder: nee. Het antwoord op de vraag of deze procedure eenvoudig en efficiënt is, is ook: nee. De bestuurbaarheid wordt hierdoor sterk belemmerd, terwijl de bureaucratie wordt vergroot. Wij zijn van oordeel dat de checks & balances van het fonds ook goed gewaarborgd zouden zijn als het intern toezicht kijkt of het bestuur zorgvuldige procedures hanteert bij dergelijke wijzigingen, terwijl het verantwoordingsorgaan achteraf beoordeelt of de keuze van het bestuur in het belang van de stakeholders is geweest. Het behoort niet tot de taak van een raad van toezicht om zich via het goedkeuringsrecht inhoudelijk te gaan bemoeien met het beleid van het bestuur. Het kan de besluitvorming volledig blokkeren.

Ter illustratie wordt onderstaand een niet limitatief overzicht gegeven van een aantal overige dubbelingen bij - als voorbeeld - het *externe model, die grote afbreuk doen aan de bestuurbaarheid van het pensioenfonds. Deze dubbelingen zijn nieuw ten opzichte van de huidige PW en staan daarmee haaks op de inzet van het kabinet om via stroomlijning de bestuurbaarheid te verbeteren.*

Extern model	Belanghebbendenorgaan		Raad van toezicht
	advies	goedkeuring	Goedkeuring
Jaarverslag	x		X
Abtn	x		X
Beloning	x		X
Samenvoeging fondsen		x	X
overdracht		x	X
Liquidatie		x	X
Andere rechtsvorm		x	X

2.2. Adequate vertegenwoordiging van alle risicodragers

Keuzevrijheid ten aanzien van inrichting pensioenfonds

Wij zijn van oordeel dat elk fonds de vrijheid moet hebben een keuze te maken ten aanzien van het model en de rechtsvorm. De aard van de pensioenregeling, het fondsbestand en de risicoverdeling kunnen hierbij een rol spelen.

Dit laat onverlet dat wij, met het kabinet, van mening zijn dat vertegenwoordiging van deelnemers en pensioengerechtigden adequaat moet zijn. Echter, de wijze waarop zij betrokken worden bij het fonds moet voor alle belanghebbenden goed geregeld zijn. Wij achten een verplichte medezeggenschapsfunctie niet langer noodzakelijk, als pensioengerechtigden (net als de andere belanghebbenden) zeggenschap in het bestuur hebben. Vanzelfsprekend dient de verantwoordingsfunctie wel gehandhaafd te blijven. Aanleiding om de positie van deelnemers en pensioengerechtigden te versterken via een *verplichte deelnemersraad, zoals wordt voorgesteld in het Voorontwerp, zien wij niet. Immers, als pensioengerechtigden evenals deelnemers deel uit gaan maken van het bestuur is de meest directe invloed geregeld, namelijk*

zeggenschap. Hiermee wordt een 'adequate vertegenwoordiging van alle risicodragers', zoals het kabinet beoogt, gerealiseerd. Met de verplichte deelnemersraad beperkt het Voorontwerp daarentegen de keuzevrijheid, vermindert het de bestuurbaarheid en vergroot het de bureaucratie.

In het kader van de keuzevrijheid hebben wij een verzoek tot uitbreiding met een extra model. Vanuit de sector is er namelijk ook behoefte opgekomen aan een model dat als tussenvariant tussen het externe bestuur en het gemengde bestuur kan worden beschouwd: het 'two tier model', waarin de belanghebbenden evenals in het gemengde model de intern toezichtfunctie vervullen. Zij maken echter geen onderdeel uit van het bestuur maar vormen tezamen de belanghebbendentoezichtraad (zie bijlage 1 en 2).

Ten slotte zijn wij tevreden met de duidelijkheid die geboden wordt over de mogelijkheid dat de verschillende delegaties externen op 'hun' bestuurszetels kunnen laten benoemen. Dit komt tegemoet aan een behoefte in de sector.

Rol belanghebbenden

Wij zijn van mening dat het essentieel voor de toekomstbestendigheid van pensioenfondsen is dat de rol van sociale partners goed wordt geregeld. Dat betekent enerzijds de verantwoordelijkheidsverdeling tussen sociale partners (de arbeidsvoorwaardentafel) en het pensioenfonds, anderzijds die tussen de verschillende belanghebbenden binnen het pensioenfonds. De pensioenen kunnen niet los worden gezien van het totale pakket van arbeidsvoorwaarden. Daarnaast moeten de deelnemers, pensioengerechtigden en werkgever(s) zich goed vertegenwoordigd voelen bij het fonds in verband met het noodzakelijke behoud van draagvlak.

Het standpunt van het kabinet over rol en positie van pensioengerechtigden doet recht aan dit idee. Dit geldt niet voor de keuze van het kabinet om de werkgever geen rol meer geven bij de verantwoordingsfunctie, zoals we eerder aangaven. Het feit dat er (met het Pensioenakkoord) een verschuiving in het risicodragerschap richting deelnemers en pensioengerechtigden zal kunnen gaan optreden, rechtvaardigt deze keuze niet. De rol van de werkgever is niet beperkt tot de puur financiële betrokkenheid. Dit blijkt overigens ook uit artikel 107 van dit Voorontwerp waar de werkgever als één van de belanghebbenden wordt aangemerkt, Ons inziens moet de rol van de werkgever afhankelijk zijn van de feitelijke betrokkenheid. Als er bijvoorbeeld sprake is van een (collectief) dc-regeling (dus werkgever betaalt alleen een vooraf afgesproken premie) zou dit in een concreet geval voor een werkgever zelf aanleiding kunnen zijn rol in de verantwoordingsfunctie te beperken. Dit kan dan ook gelden voor de positie in het bestuur. Voor alle geledingen dient ons inziens te gelden dat zij zelf moeten kunnen afzien van hun positie, zoals nu al het geval is bij het verantwoordingsorgaan. Kortom, een wettelijke beperking van de rol van de werkgever past niet bij het uitgangspunt van het kabinet dat er sprake dient te zijn van een adequate vertegenwoordiging van alle risicodragers. Bovendien leidt de voorgestelde oplossing om een werkgeverscommissie in te richten tot een vergroting

van de bureaucratie (apart orgaan met bevoegdheden) en een vermindering van de bestuurbaarheid.

Zoals we eerder aangaven, stellen we voor - in verband met de gewenste stroomlijning de verplichte medezeggenschapsfunctie te vervangen door pensioengerechtigden zeggenschap in het bestuur te geven. Alleen bij het externe bestuursmodel moet ons inziens de medezeggenschapsfunctie via een belanghebbendenorgaan wel worden opgenomen, omdat de belanghebbenden in dit model niet in het bestuur vertegenwoordigd zijn. Zoals hierboven al gezegd hechten wij namelijk groot belang aan het handhaven van draagvlak bij de belanghebbenden. Deze medezeggenschapsfunctie uit zich in advies- en goedkeuringsrechten.

Wijziging van statuten, abtn en uitvoeringsovereenkomst zouden bijvoorbeeld goedgekeurd moeten worden door het belanghebbendenorgaan, als onderdeel van een adequate invulling van de rol van de belanghebbenden ten opzichte van het externe bestuur.

Op deze wijze wordt de bestuurbaarheid verhoogd door de vereenvoudiging van de governance, wordt de bureaucratie verminderd en zijn alle risicodragers op adequate wijze vertegenwoordigd.

Ten slotte bepleiten we ook het achterwege laten van de aanvullende taken voor de raad van toezicht, zoals hierboven beschreven onder het kopje 'intern toezichtfunctie'. Taken die over de inhoud van het beleid gaan behoren te worden belegd bij de belanghebbenden. Dat zou in onze visie bij het paritaire en gemengde bestuur het verantwoordingsorgaan moeten zijn en bij het externe bestuur het belanghebbendenorgaan, welke ook goedkeuringsbevoegdheden krijgt. Een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling tussen wat bij externen in het (intern) toezicht behoort te liggen en wat bij belanghebbenden is van groot belang, ook voor de levensvatbaarheid van de verschillende modellen. Op deze wijze wordt recht gedaan aan de adequate vertegenwoordiging van de risicodragers.

Goedkeuringsrechten behoren niet bij externen in een raad van toezicht, maar bij belanghebbenden. De verhoudingen in een pensioenfonds liggen anders dan in een vennootschap. De taken moeten worden ingevuld op een wijze die passend is bij het instituut pensioenfonds. In een pensioenfonds hebben belanghebbenden een langdurige relatie met het fonds, in tegenstelling tot de aandeelhouders in een onderneming in de markt. Deze komen en gaan en zijn met name de financiële basis voor de onderneming, terwijl de belanghebbenden in een pensioenfonds daarnaast ook de bestaansreden zijn voor het fonds.

2.3. Versterking deskundigheid

Het belang van het versterken van de deskundigheid wordt door ons onderschreven. Dat moge ook blijken uit onze 'Aanbevelingen deskundig en competent pensioenfondsbestuur'. Daaruit blijkt dat ons inziens bij de totale beoordeling van de governance van de pensioenfondsbesturing ook de aanwezigheid van speciale commissies en een bestuursbureau moeten worden meegenomen. Zoals in paragraaf 2.2. al aangegeven kunnen wij ons in het kader van de versterking van deskundigheid goed vinden in het uitbreiden van de mogelijkheid om externen te benoemen op zetels van de geledingen. Ook de mogelijkheid van een volledig extern

bestuur kan in het kader van de benodigde deskundigheid een optie zijn. Het streven naar meer diversiteit speelt hierbij ook een belangrijke rol. Het kabinet verankert in het Voorontwerp het Convenant ter bevordering van de diversiteit bij pensioenfondsen door te bepalen dat er sprake moet zijn van een zo evenwichtig mogelijke samenstelling m.b.t. leeftijd en geslacht, maar dat deskundigheid bij het bestuur prevaleert. Dit verhoudt zich goed met de opvatting van de Pensioenfederatie, zoals verwoord in de 'Aanbevelingen deskundig en competent pensioenfondsbestuur (april 2011): diversiteit wordt gezien als onderdeel van het deskundig en competent model.

Wij vinden het van groot belang dat partijen steeds de mogelijkheid hebben de voor hen meest geschikte vorm te kiezen. De drie functies (bestuur, intern toezicht en verantwoording) moeten met passende deskundigheid worden ingevuld.

Intern toezicht versterken

De gedachte in het Voorontwerp om deskundigheid te verhogen door het intern toezicht te versterken achten wij niet onverdeeld gelukkig uitgewerkt. Immers, het gaat met name om het regelen van goede checks & balances binnen het fonds. Het bestuur is en blijft eindverantwoordelijk voor het beleid en voor haar handelen en daarbij kan het organiseren van de tegenspraak in het bestuur zelf, maar ook via het intern toezicht een belangrijke rol spelen. Het past ons inziens niet om de verantwoordelijkheid aan raad van toezicht te geven om als medebeleidsbepaler op te treden. Een betere inbedding van de tegenspraak door het intern toezicht past hier overigens wel bij. Wij kunnen ons dan ook vinden in een keuze tussen een jaarlijkse visitatie of een raad van toezicht. Wij bepleiten echter de keuzevrijheid hiertussen voor alle pensioenfondsen. Een verplichte raad van toezicht voor bedrijfstakpensioenfondsen wijzen wij af. Er heeft geen evaluatie plaatsgevonden waaruit kan worden geconcludeerd dat bij een bedrijfstakpensioenfonds een visitatiecommissie minder zou functioneren dan een raad van toezicht.

Deskundigheidstoetsing

Voor zover gesproken wordt over de verdieping van de deskundigheidstoetsing van (mede)beleidsbepalers door aansluiting bij de Wft-bepalingen (geschiktheidstoetsing), zij gewezen op de 'Aanbevelingen deskundig en competent pensioenfondsbestuur' zoals de Pensioenfederatie in april 2011 heeft uitgebracht. De Wft-bepalingen vallen inhoudelijk binnen hetgeen in deze Aanbevelingen is opgenomen. Wij willen er met nadruk op wijzen dat de invulling van de term 'geschiktheid', zoals in de Wft opgenomen voor de pensioenfondsen moet worden ingevuld op een wijze die passend is bij het kenmerkende karakter van een pensioenfonds, waar het primaat ligt bij belanghebbenden. Immers, de pensioenfondsensector kan wat betreft de governance niet één op één met de banken- en verzekeringsinstellingen worden vergeleken. De kenmerkende rol van de belanghebbenden bij het fonds in de governance van het fonds is hierbij van groot belang.

Benoemingsbevoegdheid

Om te waarborgen dat degene die verantwoordelijk is voor de deskundigheid ook de bijbehorende bevoegdheden heeft, zal de benoeming van bestuursleden door het

bestuur zelf plaats moeten vinden. Het bestuur is primair zelf verantwoordelijk voor haar eigen deskundigheid. Dit betekent dat er met voordrachten gewerkt zal moeten gaan worden, door partijen die zelf kandidaten selecteren op basis van het profiel voor nieuwe bestuursleden. Vervolgens is het aan het bestuur om de voorgedragen personen te toetsen aan het profiel en hen vervolgens te benoemen (en voor te leggen aan DNB). Wij hebben deze procedure opgenomen in de 'Aanbevelingen deskundig en competent pensioenfondsbestuur'.

In het Voorontwerp wordt automatische verkiezing nog steeds genoemd, zowel voor pensioengerechtigden (art.104) als voor deelnemers (art.100) bij ondernemingspensioenfonds. Verkiezing van bestuursleden kan plaatsvinden uit kandidaten die voldoen aan het profiel. Het is vervolgens aan het bestuur om de gekozen personen te benoemen tot bestuurslid. Daarbij toetst het bestuur alleen of de gekozen kandidaten inderdaad in voldoende mate voldoen aan het profiel. Procedureafspraken hierover zullen derhalve statutair moeten worden vastgelegd.

2.4. Overige onderwerpen

Onthouding van goedkeuring

Het is niet voldoende duidelijk in het Voorontwerp wat de consequenties zijn als de raad van toezicht zijn goedkeuring onthoudt.

Ook de consequenties van het onthouden van goedkeuring door het belanghebbendenorgaan verdient nadere toelichting. Zo dient bijvoorbeeld het belanghebbendenorgaan zijn goedkeuring te verlenen op besluiten over de premie. Er dient een geschillenregeling te worden gemaakt voor dergelijke goedkeuringsbesluiten. Wat gebeurt er indien er geen goedkeuring komt. Klopt onze analyse dat er dan geen rechtsgeldig besluit is genomen? Dit lijkt zich echter moeilijk te verhouden tot de eindverantwoordelijkheid van het bestuur. Bovendien is in artikel 115c PW geregeld dat een besluit toch bindende kracht naar derden heeft. Graag zien wij dit nader toegelicht.

Met raad ter zijde staan

Daar waar het Voorontwerp de raad van toezicht opdraagt om het bestuur met raad ter zijde te staan, stellen wij voor dit uit te breiden, zodat de raad van toezicht naast het bestuur ook het belanghebbendenorgaan/verantwoordingsorgaan ter zijde kan staan. Hiermee wordt een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling gecreëerd tussen de verantwoordings- en toezichtfunctie. Het intern toezicht kan vanuit de specifieke deskundigheid een toegevoegde waarde hebben voor de belanghebbenden in het belanghebbendenorgaan bij een extern bestuur, dan wel in de verantwoordingsfunctie bij een paritair bestuur.

Evenwichtige belangenbehartiging

Het kabinet geeft de raad van toezicht de taak toe te zien op de evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De beoordeling of het bestuur zijn verantwoordelijkheid neemt ten aanzien van de evenwichtige belangenafweging is nu onderdeel van de taak van het verantwoordingsorgaan. Daar zou het derhalve geëxpliciteerd kunnen worden. Het is passend dat het bestuur zich hierover

verantwoordt. Het intern toezicht zou in dit kader hoogstens moeten kijken of in de procedures voldoende tot uiting komt dat het bestuur de evenwichtige belangenafweging steeds voor ogen heeft. Dat wil zeggen dat het bestuur (bijvoorbeeld via de notulen) moet kunnen aantonen dat met alle verschillende belangen in het fonds rekening is gehouden in de besluitvorming.

Bemensing

De keuze van het kabinet om de deelnemersraad te handhaven en zelfs uit te breiden bij ondernemingspensioenfondsen, heeft zoals aangegeven het grote bezwaar dat het de bestuurbaarheid compliceert. Een ander praktisch probleem zal zijn de bemensing. Nu is het, zeker voor kleine en middelgrote fondsen al erg lastig om voldoende bestuursleden beschikbaar te krijgen. Het inrichten van een deelnemersraad met voldoende deskundigheid zal naar onze verwachting dan helemaal lastig zijn. Graag zouden wij in dit kader overleg hebben over de effecten die de Wet bestuur en toezicht zal hebben op pensioenfondsen.

Oprichting van intern toezicht

Wij zijn er voorstander van dat het verantwoordingsorgaan c.q. het belanghebbendenorgaan verantwoordelijk wordt voor de oprichting van het intern toezicht binnen het wettelijk kader. Op deze wijze worden de verhoudingen tussen verschillende functies helder afgebakend.

2.5. Beroepspensioenfondsen

De governance van de beroepspensioenfondsen wordt in lijn met het voorstel voor de andere pensioenfondsen geregeld, rekening houdend met de rol van de beroepspensioenvereniging. Bovenstaand commentaar behelst derhalve ook de beroepspensioenfondsen. Niet helder is wat de effecten in het Voorontwerp zijn van de keuze de vertegenwoordiging in de deelnemersraad op basis van onderlinge getalsverhouding te regelen. Volgens de huidige Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur zijn de geledingen vertegenwoordigd op basis van een gelijk aantal zetels of gelijke stemverhouding. We gaan er daarom vanuit dat een vertegenwoordiging op basis van gelijke stemverhouding ook in de toekomst nog mogelijk is. Graag zouden wij hierover overleg voeren.

3. Conclusies Pensioenfederatie

Bereikt het kabinet haar doelstelling?

De Pensioenfederatie onderschrijft volledig de doelstelling om de bestuurbaarheid te garanderen en de bureaucratie te verminderen. We constateren echter dat deze doelstellingen met het onderhavige Voorontwerp niet worden bereikt en het onvoldoende bijdraagt aan de toekomstbestendigheid van het instituut pensioenfonds. Wij achten het van belang dat de toedeling van taken aan organen

nader wordt gezien op basis van de functies die in het pensioenfonds moeten worden belegd (bestuur, verantwoording en intern toezicht). Wij zijn van mening dat de medezeggenschapsfunctie (via een belanghebbendenorgaan) alleen verplicht moet worden gesteld bij het externe model.

- *Het primaat van het pensioenfonds dient te blijven liggen bij de belanghebbenden.*

Dat betekent bij het paritaire en gemengde model: bij het bestuur en bij het externe model: bij het belanghebbendenorgaan.

- *Pensioengerechtigden opnemen in bestuur (zeggenschap) en gelijktijdig deelnemersraad afschaffen (medezeggenschap)*

Het systeem van het Voorontwerp leidt nu tot dubbele vertegenwoordiging. Als pensioengerechtigden deel uitmaken van het bestuur is de medezeggenschapsfunctie overbodig.

- *Geen verplichte deelnemersraad instellen*

Als ieder fonds een deelnemersraad moet hebben wordt de governancelast vergroot, in plaats van verkleind. Dat is geen stroomlijning. Het betekent namelijk dat ook de opf'ers die in het verleden bewust gekozen hebben voor pensioengerechtigden in het bestuur een deelnemersraad moeten inrichten. Wij bepleiten dat de deelnemersraad bij het paritaire en gemengde model niet verplicht wordt gesteld en het verantwoordingsorgaan verplicht blijft. Alleen bij het externe model worden de adviesrechten van de deelnemersraad bij het belanghebbendenorgaan worden belegd, om de adequate vertegenwoordiging van de risicodragers te waarborgen.

- *Handhaven van werkgever in verantwoordingsfunctie*

Het Voorontwerp loopt ons inziens vooruit op de verwachte verschuiving in de risicoverdeling tussen werkgever en deelnemers/pensioengerechtigden. Indien wijzigingen in de pensioenregeling daar aanleiding toe geeft kan de governance hierop worden aangepast. Dit is o.i. de juiste volgorde. In alle gevallen de rol van de werkgever schrappen is ongewenst.

- *Versterking deskundigheid niet via verzwaring invloed van externen in de raad van toezicht.*

Het is niet passend bij de verhoudingen binnen een pensioenfonds en het zorgt voor dubbelingen in taken.

- *Geen dubbelingen in taken*

Er worden enerzijds enkele dubbelingen in taken geschrapt (tussen deelnemersraad en verantwoordingsorgaan), maar anderzijds komen er verstrekkende dubbelingen terug (tussen deelnemersraad en raad van toezicht). Wij bepleiten dat het intern toezicht de taak behoudt die het op grond van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur heeft gekregen (toezicht op processen, procedures, checks & balances) en dat zij geen (mede)beleidsbepaler wordt, via goedkeuringsrechten die het Voorontwerp bij de raad van toezicht belegt.

- *Goedkeuringsrechten raad van toezicht laten vervallen, met dien verstande dat ze bij het externe model aan het belanghebbendenorgaan worden gegeven.*

Het belanghebbendenorgaan moet invulling geven aan de adequate vertegenwoordiging van alle risicodragers bij een bestuur bestaande uit externen.

- *Versterking deskundigheid door ook belanghebbenden met raad terzijde te staan.*

Wij kunnen een toegevoegde waarde zien als de raad van toezicht de functie krijgt om vanuit de specifieke deskundigheid ook de belanghebbenden in het belanghebbendenorgaan bij een extern bestuur, dan wel in de verantwoordingsfunctie bij een paritair bestuur met raad terzijde te staan. In het kader van de checks & balances achten wij deze rol niet passend en noodzakelijk richting het bestuur.

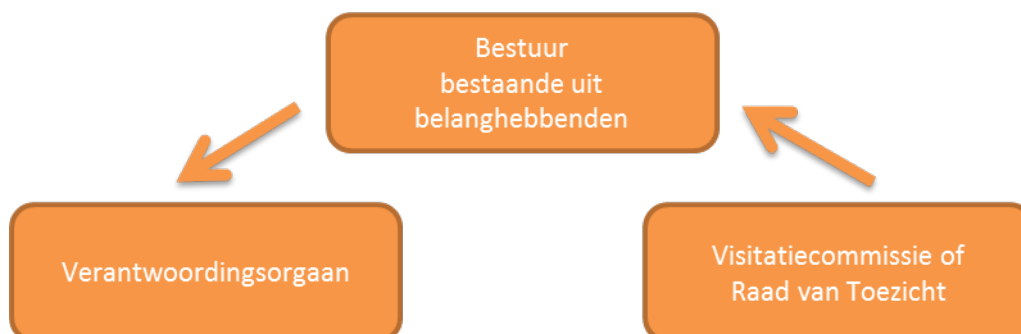
- *Versterking deskundigheid via implementatie van 'Aanbevelingen deskundig en competent pensioenfondsbestuur'. Het belang van diversiteit maakt hier onderdeel van uit.*

- *Uitbreiding van de modellen met het two tier board-model*

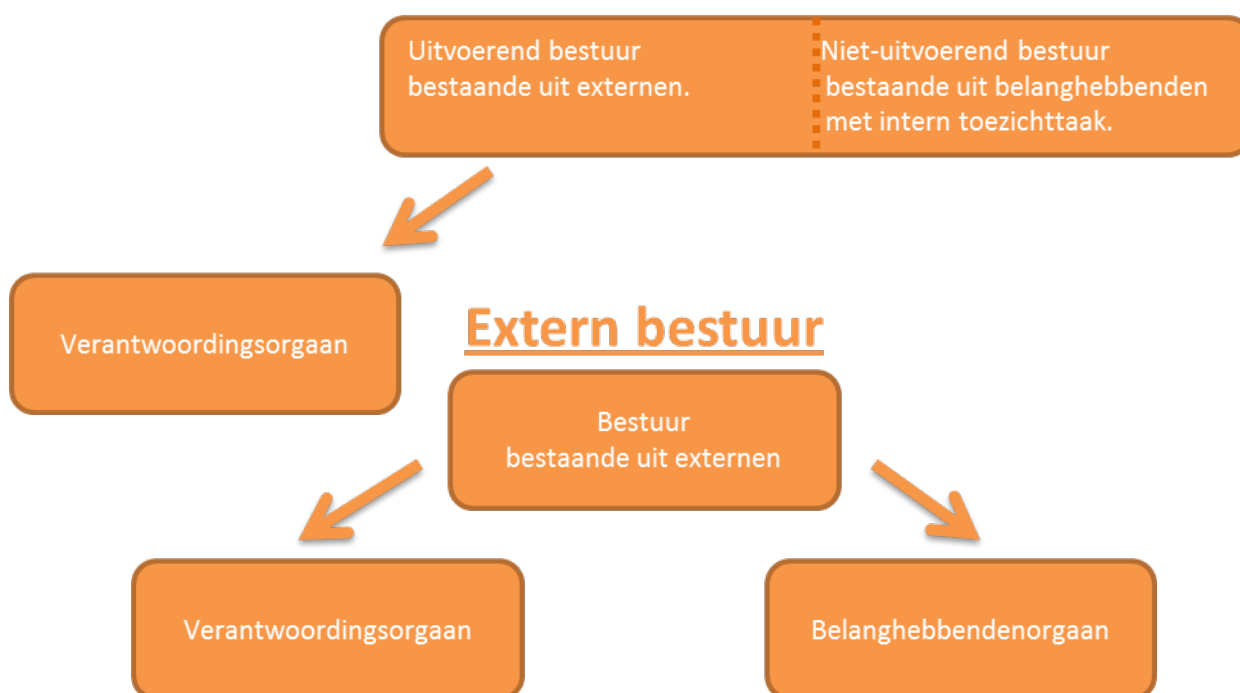
Ten slotte bepleiten we een aanvullend model, omdat er in de sector behoefte aan is: het zogenaamde 'two tier model'. Omdat de uitgangspunten van het kabinet zich hier niet tegen verzetten hebben we deze opgenomen in de bijlage 2.

Modellen volgens Pensioenfederatie in beeld

Paritair bestuur

Gemengd bestuur

Model 4 two tier board

Bestuur

- Het is een OTB, met dien verstande dat er een knip tussen bestuur en toezicht wordt gemaakt.
- Het bestuur bestaat uit externen, die de directie van het fonds vormen (vergelijkbaar met vennootschapsland).
- Het toezicht bestaat uit de belanghebbenden.
- In directiereglement zullen bevoegdheden van bestuur/directie worden vastgelegd.
- Dat betekent dat bepaald wordt welke besluiten bestuur/directie zelf kan nemen en welke vooraf goedkeuring van de belanghebbendentoezichtraad (BTR) behoeven.

Verantwoording en medezeggenschap

- Geregeld conform paritair bestuur. De wettelijke verplichting tot een deelnemersraad vervalt, omdat pensioengerechtigden, net als de andere geledingen (werkgever(s) en werknemers) deel uitmaken van de BTR. Vanuit het streven naar eenvoud van de governance modellen is het niet nodig wettelijk de medezeggenschap te regelen als de positie van pensioengerechtigden al wettelijk wordt verankerd.
- Dit leidt ertoe dat alleen de verantwoordingsfunctie gehandhaafd wordt.
- Het verantwoordingsorgaan bestaat uit werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden.
- Het stemrecht wordt conform het huidige verantwoordingsorgaan verdeeld: 3x1/3 (werkgever(s), werknemers en pensioengerechtigden).
- De benoemingsprocedure is ter bepaling aan het fonds, evenals dat nu voor het verantwoordingsorgaan geldt. Elk fonds is vrij te bepalen op welke wijze de leden van het verantwoordingsorgaan worden gekozen of voorgedragen en wie ervoor in aanmerking komen.
- Het verantwoordingsorgaan is, naast de BTR, een essentieel onderdeel van dit model om op juiste wijze het 'voor en door-concept' en de checks & balances te kunnen waarborgen.
- Daarenboven krijgt het verantwoordingsorgaan als extra bevoegdheid:
  - het ontslaan van de gehele BTR
  - instemmingsrecht t.a.v. het directiereglement

Intern toezicht

- Kenmerk van een two tier board-model is dat de intern toezichtfunctie door stakeholders wordt ingevuld. De pariteit wordt verplaatst van het bestuur naar de BTR. Deze raad heeft alle taken die nu aan het intern toezicht zijn opgedragen. Pensioengerechtigden maken deel uit van deze raad.
- Daarenboven krijgt de BTR een aantal aanvullende bevoegdheden:
  - Ontslag bestuurders
  - Voordracht bestuursleden o.b.v. profielen van bestuur
  - Beloning van bestuurders
  - Goedkeuringsrecht t.a.v. een aantal belangrijke besluiten (bijv. nieuwe uitvoeringsovereenkomst, statutenwijziging, risicohouding, indexatiebesluiten en liquidatiebesluit)
- De BTR heeft in dit model een inhoudelijke/beleidsmatige rol. In dit opzicht kijkt deze raad af van de invulling die wij voorstaan bij het externe model. Daar is het belanghebbendenorgaan de primaire behartiger van de belangen van werkgever(s), werknemers en pensioengerechtigden.

